

TARTALOM

Zenei közéletünk

Taloban tartott szakértelem – Nemes László gondolatai egy évvel a Budapesti Fesztiválzenekar átalakulása után 2

Szombathelyi béketárgyalások – az új vezető karmester Pál Tamás 4

Születésnapki köszöntő - 80 éves Varga Tibor 7

Magyar muzsikusok külföldi zenekarokban

Fenyő László legjobban hazai közönségnek szeret muzsikálni 8

Kritika

Viski János szerzői lemezéről 10

Járdányi Pál művei 11

Műhely

A hangversenyműsorról 12

Emlékezés Herbert von Karajanra 14

Zenetörténet

Joachim József – III. rész 16

Hangszervilág

Kópiaverseny Varga Tibor 80. születésnapjára 25

Armin Brachman 26

Manchesteri csellófesztivál 27

Egészség

A fájdalom, feszültség- és stressz oldó Zilgrei módszer 28

A szelíd mozgás 33

Beszámoló a FIM glasgow-i nemzetközi kongresszusáról 36

Programok

Rejtvény

42

ZENEI KÖZÉLETÜNK

Taloban tartott szakértelem

Nemes László gondolatai egy évvel a Budapesti Fesztiválzenekar átalakulása után

Legutóbbi beszélgetésünkre akkor került sor, amikor a Budapesti Fesztiválzenekar igazgatói kinevezését megkapta. A feladat óriási kihívásnak tűnt a felületes szemlélő számára is, hiszen a bonyolult jogi-gazdasági helyzetben - a Főváros támogatása mellett - sokak ellenérzése kísérte az Ön munkáját. A Budapesti Fesztiválzenekart mint intézményt azóta megszüntették, az együttes hangversenyeit ismét az Alapítvány rendezi. Miképpen élte át ottani működésének és az intézmény megszüntetésének időszakát? Milyen területen tudja hasznosítani a zenekarszervezésben felhalmozott tapasztalatait?

— Az intézmény felszámolásának folyamata, ottani munkám utolsó szakasza fájdalmas időszak volt. Maga a döntés is váratlanul ért. Nem volt mit tenni — fegyelmelzetten tudomásul vettük a döntést és az előírásoknak megfelelően 2000. október 31-ig befejeztük a felszámolást.

Ezután váltanom kellett, amit viszonylag gyorsan meg is tudtam tenni, hiszen sosem szakítottam meg kapcsolataimat a művészeti oktatással, mindvégig ellátam a Zeneiskolák Szövetségének elnöki teendőit. Tavaly novembertől ismét több időt és energiát áll módomban erre fordítani, mellette tanítok és igyekszem szakértelmemet kamatoztatni. Szerencsére sokan ismerik és veszik igénybe szakértelmemet, unatkozni tehát nincs időm. Mindez átsegített az események emberi oldalának átvészelésében. Úgy érzem, hogy mindvégig tisztességesen, korrektén, a zenekar érdekeit szem előtt tartva dolgoztam. Arra törekedtem, hogy a feszültségeket okozó kérdőjeleket, a fennálló joghézagokat megszüntessem — sajnáltam és most is sajnálom, hogy Fischer Iván nem ismerte fel a mi kettőnk partnerségében, együttműködésében rejlő lehetőségeket. Minden esetre saját munkám eredményének is tekintem, hogy a zenekar ma is él és működik, és talán kijelenthetem, hogy abból a pozícióból továbbra is biztosítani tudtam volna az

együttes működésének szervezeti-igazgatási feltételeit. Annak idején ugyanis egy teljességgel erodálódott állapotot sikerült konszolidálni, és hogy a főváros nem a megszüntetés, hanem egy másféle formában való továbbműködés mellett döntött, az én munkámnak is köszönhető.

— Volt-e olyan mozzanat ebben a folyamatban, amelynek logikáját, okát megkérdőjeleznél? Érezte-e úgy, hogy pályázata elfogadásakor mással bíztatták, mint ami végül megvalósult?

— Ha azt mondom, hogy a döntésben nemcsak (és talán nem is elsősorban) szakmai, hanem erőteljes politikai okok játszottak szerepet, mindent megmagyaráztam. Én szakmai munkára vállalkoztam, a politika megjelenése nyilván váratlan fordulatnak számított. Azt aztán mondani sem kell, hogy ahol megjelenik a politika, ott már nem várható, hogy a dolgok objektív oldala és — főleg! — szakmaisága érvényesüljön. Ha ugyanis a szakmaiság érvényesült volna, akkor — egy kulturális ambíciókkal rendelkező fővárosi önkormányzatnak — már évekkorábban meg lehetett és meg kellett volna a Fesztiválzenekar körül felmerülő kérdéseket oldani. A döntésben sok szubjektív indulat játszott szerepet, ami ha nem lett volna, inkább a zenekar javára lehetett volna megoldani a problémát.

Soha nem vitattam és ma sem vitatom Fischer Iván zenekaralapító szerepét és szándékainak pozitív eredetét, tisztelem zenekarépítő koncepcióját, ami jó volt és a minőség irányába mutatott. Vitáink emberi vonatkozásokban voltak.

— Közben Budafokon is „vezetői válság” mutatkozott. Annál az együttesnél, amelyet Ön alapított és menedzselte az országos, nemzetközi hírnév felé. Ez talán fájóbb lehetett a Fesztiválzenekar kapcsán megélt csalódásoknál is. Mennyire sikerült túljutnia mindezen?

— Valóban fájó volt, de túl vagyok rajta. A legfontosabb, hogy a zenekar él és tovább dolgozik. A legnehezebb

ZENEKAR

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, valamint a MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS lapja, a Nemzeti Kulturális Alapprogram és a NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTERIUMA támogatásával.

ALAPÍTOTTA: POPA PÉTER

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTERIUMA

* Az interjúban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

* A szerkesztőség címe:
MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE
1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
Telefon: 342-8927 - Fax: 322-5446
e-mail: zenekar@mail.datanet.hu
www.hungorchestras.com

* Felelős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

* Nyomdai kivitelezés: PUBLIKATIS

1021 Budapest, Tárogató út 26.
Telefon/fax: 200-7330

* Felelős vezető: A Kft. ügyvezetője
ISSN: 1218-2702

időszak az volt, amikor Pajzs Gáborral együtt irányítottuk a munkát, akit valamilyen megfontolásból nem is mellém, hanem fölém helyezett az önkormányzat és aki ezt a munkát elvállalta, pedig nem ismerhette a zenekart, annak működését és „személyiségét”. Én úgy gondoltam, hogy semmiképpen nem hagyom ott az együttést, a Fesztiválzenekar mellett is tehát tovább dolgoztam velük. Most már lényegesen megnyugtatóbb a helyzet, mivel Hollerung Gábor látja el a művészeti és egyéb igazgatási teendőket, aki születésétől együtt élt a Dohnányi zenekarral - neki kell megküzdenie azzal a változással is, amelynek értelmében július 1-től — elsőként a szimfonikus zenekarok között — közhasznú társaságként funkcionál az együttes.

— *Hogyan ítéli meg: bevált ez a működési forma?*

— Ennyi idő alatt még nem lehet igen-nel vagy nemmel válaszolni, hiszen — ahogy mondani szokás — a dolog kipróbálás alatt áll. Egyelőre talán érdemes lenne várni, hogy valóban kiderüljön: a nagyobb önállóság, a nagyobb döntési szabadság egyenes arányban áll-e a nagyon kemény piaci helyzet kívánalmaival.

— *Mik azok a költségek, amelyekről már tudni lehet, hogy nagyságrendekkel magasabbak esetleg az eddigieknél?*

— Például az adminisztrációs költségek. Az illetményszámfejtésről, a könyvelésről például az együttesnek kell gondoskodnia, nem számíthat a fenntartók által már amúgy is fizetett hivatalnokok munkájára.

— *Mind a mai napig, Hollerung Gábor mellett is részt vesz a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar munkájában?*

— Segítek természetesen, amiben tudok: szaktanácsadással, műsorszerkesztéssel, rendezésben, ügyelésben — amolyan mindenese vagyok, mint igazgatóként, csak éppen a felelősség nem az én vállamon nyugszik. Igyekszem is háttérben maradni.

— *Annak idején arra törekedett az együttes vezetése, hogy ez legyen a Nemzeti Ifjúsági Szimfonikus Zenekar. Úgy látszik, jó ötletnek tartották mások is, mert mások is megpályázták és nem az Önöké lett a lehetőség. Volt-e ennek valamilyen negatív hatása az együttesre nézve?*

— Mind a Dohnányi, mind pedig a másik zenekar ugyanolyan korosztályt

foglalkoztat: friss diplomásokat, akiknek nagyon nehéz elhelyezkedniük és akik közül soknak ez az első munkahelyük. Ez akkor is figyelemreméltó lehetőség, ha a hazai és külföldi piac telítettsége mellett meglévő munkanélküliség nem kényszeríti látványos sorban állásra a Zeneakadémiáról folyamatosan kikerülő zenekari művészeket, mivel alkalmi munkákból („hakkiból”) pénzt tudnak keresni.

Jó lett volna, ha a Dohnányi zenekar kapja meg a Nemzeti Ifjúsági Szimfonikus Zenekar státuszát, hiszen magát a funkciót mintegy tizenöt esztendeje próbálja megvalósítani a gyakorlatban. Nem keveset tett annak érdekében, hogy fiatal muzsikusaink rutint szerezzenek — sokan ülnek vezető együtteseinkben azok közül, akik nálunk kezdték pályafutásukat. A döntést természetesen tudomásul vettük (mert mit is tehattünk volna) és igyekszünk megoldani az előttünk álló feladatokat. A XXII. kerülettől támogatást kapunk, ami ha nem is elég, de elengedhetetlen. Tiszteletreméltó gesztus ettől a viszonylag kis önkormányzattól, hogy folyamatosan felvállalja az együttést. Megvan a helyünk a zenei életben; hatvan muzsikust foglalkoztatunk állandóan, további húsz-huszonötrel vagyunk élő kapcsolatban, hogy kiegészítőként rendelkezésünkre álljanak. Egyre elismertebb a zenekar, egyre rangosabb felkéréseket kap, sikereket ér el, jelentős a közönségbázisa. Mindez eddigi munkánkat, egyre erőteljesebb PR-tevékenységünket, prospektusainkat is dicséri. Vannak szponzoraink, hangfelvételeink és a propagandamunkának természetesen nincs, nem is lehet vége.

— *Hogyan értékeli azt a folyamatot, amely során az utóbbi időben átrendeződnek a szimfonikus zenekarok anyagi-társadalmi pozíciói?*

Bizonyos fokig egyetértek azokkal, akik azt állítják, hogy a zenekari rendszerváltás még nem történt meg. Én azonban a kifejezés politikai felhangját elkerülendő inkább úgy fogalmaznék, hogy az új társadalmi-gazdasági körülményekre való átállás nem történt még meg. Az átalakítási folyamatok ebben a formában nem igazán rokonszenvesek számomra, mert azt látom, hogy pillanatok alatt válságba lehet sodorni együtteseket, a muzsikuskok végtelenül kiszolgáltatottá válnak, szerepük nagyon kevéssé meghatározó és mindezzel együtt a zenekarok

nem váltak jobbá. Vagyis napszámosná, rabszolgává alacsonyodott muzsikuskok ülnek a pultok mögött, miközben nincs meg az együttesekben a benne ülők munkaszeretetéből, hivatástudatából fakadó plusz. A munka, a szolgálat kötelezettsége, nem pedig a zenélés öröme hallatszik. A muzsikuskokból lehetetlen megélni, az arányon az utóbbi időben jobb fizetést nyújtani tudó néhány intézmény sem sokat javít.

Talán ez is közrejátszik abban, hogy egyre szürkébbnek, karaktertelenebbnek tartom a zenei életet. Elhatalmasodott a művészetek pénztől és támogatástól való függősége; nem a legjobbak, hanem a legjobban támogatottak jutnak pódiumhoz, és nagyon szerencsés eset, ha a kettő olykor-olykor egybeesik. Pedig, ha már a műfajt mindenképpen támogatni kell, mégiscsak a teljesítmény szerint lenne érdemes kiválasztani a támogatottak körét.

Nem vagyok optimista az együttesek sorsát illetően. Jó lenne látni valami koncepciót nemcsak a szimfonikus zenekari életet, de az egész kultúrpolitikát illetően. Egyértelműbben kellene érződnie, milyen értékek mellett voksolnak például a fenntartók, irányítók. Ez akkor valósulna meg, ha produkciót, színvonalat, a kultúrában való szerepvállalást támogatnának. Ha egy vidéki zenekar támogatásának mértékét például az határozná meg, milyen feladatot lát el egy adott régió zenei életében. És ha ez a feladat elég jelentős, ellátása pedig megfelelő színvonalú, akkor nem kellene kétes értékű külföldi hakkikat szervezni az együttesnek ahhoz, hogy létezni tudjon, mert legalább az ehhez szükséges pénzt meg tudná kapni fenntartóitól.

Feladat pedig lenne, hiszen zenei műveltségünk látványosan nem fejlődik. Elég bekapcsolni a televíziót és végignézni egy-két kvíz műsort, ahol intelligens, igazán nagy tudású emberek véreznék el sorra a legelemibb, a legalapvetőbb zenei műveltséget feltételező kérdéseken. És ez nem véletlen, ez egy sajnálatos állapot tükröződése. Ezt észre kellene venni és a miértjét meg kellene keresni.

— *Milyen tapasztalatai vannak a zeneiskolákkal illetően: csökken, növekszik vagy stagnál a zenét tanuló gyerekek száma mondjuk az utóbbi fél évtizedben?*

— Folyamatosan növekszik a zenét tanuló gyerekek száma. Problémát abban látok, hogy a növekedés nem mindig jár a